

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสารสำหรับการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต” ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสารในหัวข้อต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. การประเมินหลักสูตร
4. การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา
5. รูปแบบหลักสูตรระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว
6. การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว
7. การเรียนการสอนระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว
8. การประเมินผลการเรียนการสอนระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สถาปนาขึ้นโดยคณะผู้บริหารการศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามาก่อน โดยจัดตั้งโรงเรียนเกษมพิทยา เมื่อปี พ.ศ. 2503 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 และต่อมาจัดตั้งโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค ในปี พ.ศ. 2511 เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี การจัดการ การเงิน การธนาคาร การตลาด การเลขานุการ และคอมพิวเตอร์ มีนักเรียนประมาณ 7500 คน ต่อมาปี พ.ศ. 2528 ด้วยอุดมการณ์และปณิธานที่จะจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงได้จัดตั้งวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ขึ้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530

ปี พ.ศ. 2530 วิทยาลัยเกษตรบัณฑิตเปิดสอนเป็นปีแรกมี 2 คณะ ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ และคณะนิติศาสตร์ มีนักศึกษารวมกันเพียง 97 คน แต่ด้วยความมุ่งมั่นที่ต้องการพัฒนาการศึกษา ให้ก้าวไกลของคณะผู้บริหารวิทยาลัย จึงพัฒนาการศึกษานักวหน้าขึ้นเป็นลำดับ ขยายคณะ และสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนกระทั่งปี พ.ศ. 2536 ทบวงมหาวิทยาลัยอนุมัติให้เปลี่ยนประเภท จากวิทยาลัยเป็น มหาวิทยาลัยเกษตรบัณฑิต

วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยเกษตรบัณฑิต

1. เพื่อปลูกฝังนักศึกษาให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ชำรงรักษาไว้เอกลักษณ์ของสังคมไทย และวัฒนธรรมอันดีของชาติ ให้รู้จักเคารพต่อจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตนต่อไป
2. เพื่อให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งมั่นสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และความสามารถสูงในสาขาอาชีพต่างๆ ให้ไปประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักค้นคิด นำความรู้ความสามารถ และประสบการณ์มาใช้ในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ มีความรับผิดชอบต่อสังคมในการเข้าร่วมแก้ไข และสร้างสรรค์ตนเอง อีกทั้งมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัอาชีพของตน สามารถปรับตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
3. เพื่อให้การศึกษาและส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง มุ่งพัฒนาคุณภาพประชาชน โดยทั่วไป ขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และให้ผู้ที่ประกอบอาชีพได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มพูนวิทยฐานะ
4. เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐด้านการศึกษา เป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐที่ประสงค์ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนช่วยรัฐจัดการศึกษาและพัฒนาประเทศ ดังระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
5. เพื่อให้มีการค้นคว้า วิจัย และเป็นสื่อ นำความก้าวหน้าต่างๆ ไปสู่สังคมและให้การบริการทางวิชาการแก่ชุมชนเพื่อเป็นการรับใช้ และสร้างประโยชน์ต่อชุมชนโดยตรง

คุณลักษณะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2547) ได้ตั้งปณิธานอันแน่วแน่ในการผลิตบัณฑิตให้เทียบพร้อมด้วยคุณค่า คุณธรรม คุณประโยชน์ และได้พิจารณาถึงความสำคัญและผลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ยังให้บุคลากรในทุกหน่วยงานต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องและสามารถตอบสนองความต้องการและข้อกำหนดของสังคมโลกได้ทันตลอดเวลา มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตไว้ดังนี้

1. มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต
2. มีความสามารถทางด้านภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพียงพอในการติดต่อสื่อสารและปฏิบัติในวิชาชีพได้
3. มีทักษะในการเรียนรู้ มีเหตุผล รู้จักคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
4. มีความรู้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
5. ใฝ่รู้และมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
6. มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
7. รู้จักใช้วิทยาการด้านคุณธรรมตามกรอบของวิชาชีพ
8. เห็นคุณค่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
9. มีความกล้าที่จะแสดงออกและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
10. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

11. เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และวิถีชีวิตประชาธิปไตย
12. มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติอยู่ในกรอบวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทย

หลักสูตรระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เปิดสอนระดับปริญญาโท 6 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (กลุ่มวิชาการตลาด การเงิน และการจัดการ) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม) หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (กลุ่มวิชารัฐศาสตร์ และกลุ่มวิชาการจัดการสาธารณะ) หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน) หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน) และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาเพื่อการพัฒนามนุษย์)

ทั้งนี้ หลักสูตรมีทั้งหลักสูตรแผน ก แบบ ก 2 และแผน ข ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษารายวิชาด้วย ซึ่งเป็นหลักสูตรแผน ก แบบ ก 2 อย่างเดียว

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่มีให้เลือกระหว่างหลักสูตรแผน ก แบบ ก 2 ที่เน้นการวิจัย มีการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษารายวิชาด้วย กับหลักสูตรแผน ข ที่เน้นการศึกษารายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระ

การพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษาการพัฒนาหลักสูตร พบแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) มีความหมายได้ 2 นัย โดยในความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรเดิมที่มีใช้อยู่แล้วให้ดีขึ้นเหมาะสมกับสถานการณ์ และนัยที่สองเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยมิได้อาศัยหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานเลย (สงัด, 2532; ศักดิ์ศรี, 2537; Saylor and Alexander, 1974)

วิธีการที่ปฏิบัติกันมาเมื่อต้องการพัฒนาหลักสูตร คือ จะดูว่าหลักสูตรควรวางแผนนำไปใช้และประเมินอย่างไร ตลอดจนมีใครบ้างที่เกี่ยวข้องในกระบวนการและขั้นตอนการสร้างหลักสูตรขึ้นมา (Ornstein and Hunkins , 2004: 16) โดยหลักสูตรที่ออกแบบใช้ไปแล้วอาจจะมีการพัฒนาใหม่ มีการเขียนเอกสารหลักสูตรก่อนนำไปใช้และประเมินต่อไป ดังนั้นการนิยามการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นเรื่องของกระบวนการวางแผน การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินโอกาสการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในตัวผู้เรียน (Print, 1988: 15)

นอกจากนี้ Hunkins and Hammill (อ้างถึงใน Parkay and Hass, 2000: 277-278) ยังได้กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรว่า

...ในปัจจุบันมนุษย์ได้เริ่มตระหนักมากขึ้นว่าชีวิตเป็นอินทรีย์ ไม่ใช่เครื่องจักรกล หวังจักรวาลก็มีความเป็นพลวัตมิได้หยุดนิ่ง ดังนั้น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรจึงไม่ใช่เป็นกระบวนการตั้งรับ แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขับเคลื่อนด้วยระบบและบริบทที่ชัดเจน ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาหลักสูตรบ่อยครั้งก็มาจากประสบการณ์อันหลากหลายของมนุษย์เราเอง...

ยังมีคำอีกหลายคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ คำว่าการออกแบบหลักสูตร (curriculum design) การจัดหลักสูตร (curriculum organization) การร่างหลักสูตร (curriculum planning) การทำหลักสูตร (curriculum making) การสร้างหลักสูตร

(curriculum construction) การจัดการเกี่ยวกับหลักสูตร (curriculum management) การปรับปรุงหลักสูตร (curriculum improvement) การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร (curriculum revision) และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (curriculum change) ซึ่งพิจารณาแล้ว คำว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่าคำอื่น ที่มีความหมายให้เห็นเฉพาะขั้นตอน และมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงมาก คือ การออกแบบหลักสูตร และการร่างหลักสูตร ส่วนคำว่า การสร้างหลักสูตร มีความหมายแคบที่หมายถึง การสร้างหรือการทำหลักสูตรหรือรายวิชาใหม่แต่เพียงอย่างเดียว ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จะเน้นที่การดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้ว (ทวิศักดิ์, 2546: 53)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มีการอ้างอิงมาก คือ รูปแบบตามแนวคิดของ Tyler และรูปแบบตามแนวคิดของ Taba (รุจิรี, 2545; วิชัย, 2537; สุนีย์, 2546: Wiles and Bondi, 1989)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler

Tyler (1949) ได้ตั้งคำถามพื้นฐานที่ต้องตอบให้ได้เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใดๆ รวมทั้งการวางแผนการสอนไว้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่โรงเรียนควรแสวงหา เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุมีอะไรบ้าง
2. การที่จะให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้จะต้องมีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง
3. ประสบการณ์ทางการศึกษาจะจัดอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ
4. จะชี้ชัดได้อย่างไรว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้ได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย Tyler ยังได้กล่าวถึงจุดประสงค์ต่างๆ โดยเขาเสนอว่า นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป โดยศึกษาจากข้อมูล 3 แหล่ง คือ เนื้อหาวิชาจากผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและข้อมูลเกี่ยวกับสังคม (ใจทิพย์; 2539: 17)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba

Taba (1962) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการ เป็นการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของผู้เรียน
2. การกำหนดจุดประสงค์ เป็นการกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว
3. การเลือกเนื้อหาสาระ เป็นการเลือกเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาสาระที่เลือกต้องคำนึงถึงวัย และความสามารถของผู้เรียนด้วย ทั้งยังต้องมีความเชื่อถือได้ และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วย
4. การจัดเนื้อหาสาระ เป็นการนำเนื้อหาสาระที่เลือกไว้มารจัดลำดับโดย คำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหาสาระ รวมทั้งทั้งวุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
5. การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์ของหลักสูตร
6. การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระ และความต่อเนื่องของการเรียนรู้

7. การกำหนดสิ่งที่ประเมินและวิธีการประเมินผล เป็นการตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผล อย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทั้ง 2 ท่านจะพบขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและสังคม
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลหลักสูตร
6. การปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ทราบประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตร ขอบเขตและระยะเวลาการประเมินหลักสูตรแตกต่างกันออกไป แล้วแต่จุดประสงค์ของการประเมิน ต้องกำหนดให้แน่ชัดว่าต้องการประเมินอะไร ข้อมูลที่นำมาประเมินต้องเชื่อถือได้ การวิเคราะห์ผลการประเมินต้องทำอย่างรอบคอบ

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อมูลที่ต้องการ เพื่อจะตัดสินใจว่าหลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังที่ Taba (1962: 310) กล่าวไว้ว่า “การประเมินหลักสูตร

กระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์”

วิชัย (2537: 218-219) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยตรวจสอบดูว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
2. เพื่อวัดผลดูว่าการวางเค้าโครงและรูปแบบระบบของหลักสูตร รวมทั้งวัสดุประกอบหลักสูตร และการบริหารและบริการหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่
3. การประเมินผลจากผู้เรียนเอง หรือการประเมินผลผลิตเพื่อตรวจสอบดูว่ามีลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด

ใจทิพย์ (2539: 192-193) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร
2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล การจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปอีก หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด
4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหลังจากผ่านกระบวนการศึกษามาแล้วหรือไม่ อย่างไร

ระยะของการประเมินหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและมีขอบเขตที่กว้างขวาง การประเมินหลักสูตรจะต้องครอบคลุมขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่เริ่มแรกหรือก่อนนำไปใช้ ดังที่ Ornstein and Hunkins (2004: 330) ได้กล่าวไว้ว่า “ในการเริ่มต้นที่จะพัฒนาหลักสูตร แนวคิดสำคัญต่างๆ ในโปรแกรมต้องได้รับการประเมิน เพื่อตอบคำถามที่ว่าหลักสูตรเหมาะสมจะนำไปใช้ และมีคุณค่าหรือไม่” ทั้งนี้ ยังครอบคลุมไปถึงขั้นตอนระหว่างการใช้หลักสูตรและการติดตามผล เมื่อหลักสูตรได้นำไปใช้แล้ว

ใจทิพย์ (2539: 193-194) ได้กล่าวถึงระยะการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ในช่วงระหว่างการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร อาจมีการดำเนินการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการจัดทำตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมาย ไปจนถึงการกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียน เมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จแล้ว ก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้จริง จึงควรมีการประเมินการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่างและองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ต้องอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาหลักสูตร ทางด้านเนื้อหาวิชา ทางด้านวิชาชีพครู ทางด้านการวัดผล เป็นต้น
2. การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร ในขณะที่มีการดำเนินการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้น ควรมีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด จะได้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม เช่น ประเมินกระบวนการใช้หลักสูตรในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอน
3. การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร หลังจากที่มีการใช้หลักสูตรระยะหนึ่งหรือครบกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ควรจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งได้แก่ การประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรทั้งหมด คือ เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับติดตาม การจัดกระบวนการเรียนการสอน ฯลฯ เพื่อสรุปผลตัดสินใจว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้น ควรจะดำเนินการใช้ต่อไป หรือควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือควรจะยกเลิก

การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา

การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาได้เริ่มที่มหาวิทยาลัยปารีสในศตวรรษที่ 13 ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่แยกระดับมหาบัณฑิต (ปริญญาโท) และดุชฎีบัณฑิต (ปริญญาเอก) ซึ่งต่อมา มีการกำหนดการสอนในมหาวิทยาลัยที่ถือว่าเป็นแหล่งผลิตผู้ทรงปัญญา (scholars) ทำให้มีความ จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ จึงถือว่าคุณวุฒิดุชฎีบัณฑิตเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้สอน ความแตกต่างของผู้ได้ปริญญาดุชฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิตจึงเกิดขึ้น (อดุลย์, 2541)

ในการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาจัดเป็นการศึกษาในระดับชั้นอุดมศึกษา ประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงที่มุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่วิชาชีพต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ ของการพัฒนาประเทศ รวมทั้งมุ่งเน้นที่จะพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นฐานสำคัญใน การเพิ่มขีดความสามารถทางวิชาการ ตลอดจนการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีระดับสูงให้กับ ประเทศต่อไป (ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541) ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 12) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนระดับสูงกว่าปริญญาตรีโดยยึดหลักตาม พระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ว่า “ส่วนการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทางให้มีความรู้ความชำนาญ มากยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้”

ไพฑูริย์ (2543: 8-9) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนของ บัณฑิตศึกษาไว้ ซึ่งสรุปเป็นหลักการได้ดังนี้

1. การสืบเสาะ (inquiry) การสงสัย การสืบค้น และแสวงหาสิ่งใหม่อยู่เสมอเป็นแนวคิด สำคัญของบัณฑิตศึกษา บัณฑิตศึกษาต้องสร้างคนให้สงสัย ใต้อถามและสืบเสาะความรู้อยู่เสมอ การศึกษาของเก่าเพื่อสร้างของใหม่ พัฒนาของเดิมเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ การวิจัยจึงเป็นหัวใจ สำคัญของบัณฑิตศึกษา
2. ความเป็นนักวิชาการ (scholarship) บัณฑิตศึกษาเป็นการสร้างพัฒนานักวิชาการ สร้างความเป็นผู้ทรงปัญญาให้กับผู้เรียน ซึ่งความเป็นนักวิชาการพัฒนาได้หลายลักษณะ

แต่หลักสำคัญ คือ เป็นผู้ใฝ่ใจในวิชาการ แสวงหาและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ไหวต่อความรู้ใหม่ ใคร่ครวญความรู้ สามารถแสดงความรู้ให้ปรากฏ ประยุกต์ใช้ความรู้เป็นและมีคุณธรรมของ นักวิชาการ

3. ความเชี่ยวชาญเฉพาะ (specialization) ไม่ว่าจะเป็นระดับประกาศนียบัตร ปริญญาโท ปริญญาเอก จะลักษณะเด่นเสมอ คือ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ การเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาของ ไทยต้องการให้เกิดความเชี่ยวชาญขึ้นในแต่ละสาขาต่างๆ ในแต่ละอาชีพ การพัฒนาต้องเน้น ในทางลึกเพื่อความเฉพาะด้าน เฉพาะสาขา เฉพาะเรื่องมากขึ้น

4. ความเป็นเลิศ (excellence) ทุกกิจกรรมต้องมีความละเอียดประณีต พิถีพิถัน ลึกซึ้ง มุ่งไปสู่สิ่งที่ดีที่สุด การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจึงไม่ใช่การอยู่กับที่ ไม่ใช่การแก้ปัญหาเฉพาะ หน้า แต่เป็นการทำอะไรอย่างดี มีคุณภาพ เหมาะสมด้วยเหตุผลและข้อมูลที่สุด คุณภาพจึงเป็นเรื่อง สำคัญเสมอ

5. การพัฒนา (development) การพัฒนาหรือการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่ดีขึ้น เป็นหัวใจสำคัญอีกข้อหนึ่ง จุดเน้นของการพัฒนา คือ การพัฒนาวิชาการ การพัฒนาบุคคล การพัฒนาวิชาชีพและการพัฒนาสังคม

นอกจากนี้ ไพฑูริย์ (2533: 217-219) ได้กล่าวถึงลักษณะของมหาวิทยาลัยและคณาจารย์บัณฑิตว่า ความแตกต่างและความต่อเนื่องในบริบทสังคมไทยไว้เป็นประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การเปิดหลักสูตรปริญญาโทมีเหตุผลเพื่อให้ผู้ที่จบปริญญาตรีได้กลับมา เรียนเพื่อพัฒนางานที่ทำอยู่ หรือเป็นเรื่องให้โอกาสการเรียนรู้แนวคิดใหม่เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ กับงาน ส่วนปริญญาเอก เป็นเรื่องของการพัฒนาวิชาการ รูปแบบ และกระบวนการของหลักสูตร จึงต้องเน้นการเรียนในเชิงทฤษฎี และการพัฒนาความรู้ใหม่

ประเด็นที่สอง กระบวนการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาโทเป็นการผสมผสานระหว่าง การแสวงหาความรู้ (inquiry mind) กับการพัฒนาความรู้ขึ้นได้ในระดับหนึ่ง เมื่อพบปัญหาต้อง สามารถแสวงหากระบวนการที่จะหาความรู้มาแก้ปัญหาได้ ส่วนปริญญาเอกต้องมีความสามารถในการ พัฒนาวิธีการและกระบวนการการแสวงหาความรู้ และต้องเป็นการสร้างความรู้ใหม่

ประเด็นที่สาม ผลผลิต ผู้สำเร็จปริญญาโทต้องสามารถนำความรู้ที่พัฒนาได้ไปแก้ปัญหาการทำงานได้ ส่วนปริญญาเอกต้องผลิตงานที่ออกมาในลักษณะเป็นทางเลือกหรือแรกเริ่มคิดค้นใหม่ให้กับวงวิชาการหรือวิชาชีพ

โดยภาพรวมแล้วแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาจะเป็นเรื่องของการคิดค้น แสวงหาอย่างประณีต เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญ สร้างสรรค์สิ่งใหม่แล้วนำไปใช้พัฒนาและคิดค้นแสวงหาคำตอบความรู้ใหม่

ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการจัด โครงสร้างหลักสูตรที่มีรายวิชาต้องศึกษาหรือไม่ก็ตาม ผู้เรียนทุกคนต้องทำการวิจัยในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ หรือ การศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเองบนพื้นฐานของการวิจัย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาดูแล ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นแผนการศึกษา แผน ก. และแผน ข.

องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

การศึกษาทางด้านการท่องเที่ยวในระดับปริญญาโทมีการพัฒนาอย่างมากในช่วง ค.ศ. 1970- ค.ศ. 1979 ที่ประเทศอังกฤษ โดยการท่องเที่ยวได้ถูกจัดเป็นวิชาที่เป็นลักษณะสหวิทยาการที่มีรากฐานจากศาสตร์ด้านเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์ ธุรกิจและการจัดการ ซึ่งทำให้รายวิชาส่วนใหญ่เปิดสอนในคณะหรือสาขาวิชาธุรกิจและการจัดการ และด้วยแนวคิดดังกล่าว ขอบข่าย (scope) ของความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นเชิงธุรกิจ (Pender and Sharpley, 2005: 3-4) ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวได้ถูกจัดเป็นวิชาที่เป็นลักษณะสหวิทยาการมาจนถึงปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ Tribe (อ้างถึงใน Lashley and Morrison, 2000:288) ได้มีข้อคิดเห็นว่า “ความรู้ทางการท่องเที่ยวยังสามารถที่สร้างขึ้นบนรากฐานของขอบข่ายขององค์ความรู้อื่นได้ด้วย ได้แก่ การจัดการที่พหุนิเทศศาสตร์ การจัดการการใช้เวลาว่าง รวมไปถึงการจัดการอุตสาหกรรมบริการ”

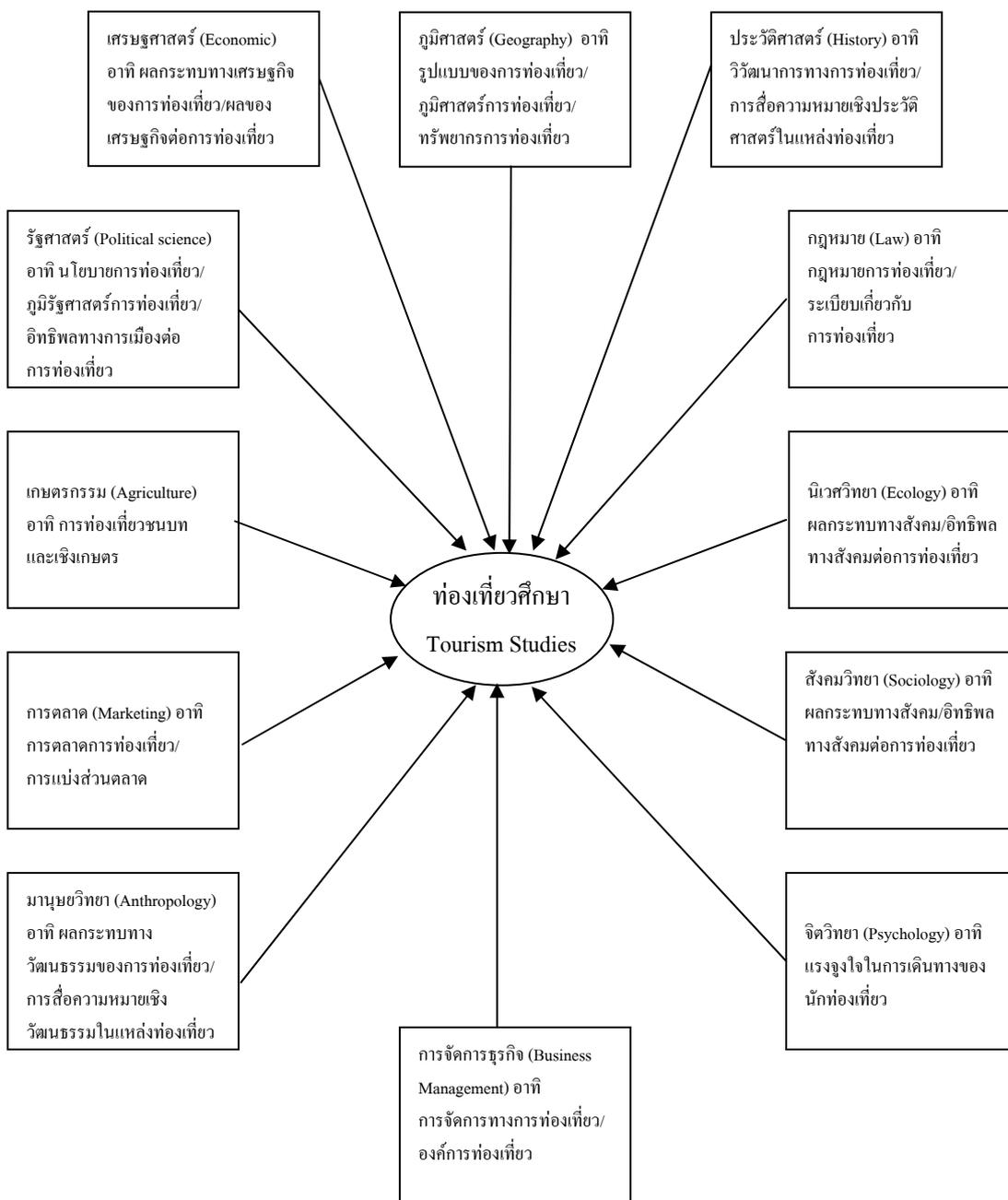
องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวในระดับปริญญาโทได้พัฒนามากกว่า 30 ปี ซึ่งมีการผสมผสานศาสตร์ทางด้านต่างๆ จนเป็นศาสตร์ที่มีการพัฒนาการเรียนการสอน จนถึงระดับปริญญาเอก ซึ่งจากรายงานของ Council for National Academic Awards (CNAA) ในเรื่องของการท่องเที่ยวศึกษา (อ้างถึงใน Lashley and Morrison, 2000:291) ได้กล่าวถึงความก้าวหน้าของศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นตำรา วารสาร องค์กร การจัดประชุมสัมมนา ตลอดจนคนตัวผู้สอนเอง และที่สำคัญ

คือ มีการพัฒนาองค์ความรู้และการวิจัยอย่างต่อเนื่องซึ่งนับว่าเป็นความท้าทายของนักการศึกษาในการนำความรู้และผลการวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรและองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว

การสร้างนักวิชาการและนักวิชาชีพ (นักปฏิบัติ) ทางการท่องเที่ยวในคนๆ เดียวกัน แนวคิดที่ได้รับการยอมรับโดยการนำองค์ความรู้ไปสร้างหลักสูตรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คือ แนวคิดของ National Liaison Group (อ้างถึงใน Riley et al., 2002:176-177) ซึ่งหลักสูตรควรประกอบไปด้วย 7 เนื้อหาสำคัญ ดังนี้

1. The meaning and nature of tourism การนิยามความหมายการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางสังคม ตัวกำหนดการเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และสิ่งจูงใจในการท่องเที่ยว
2. The structure of the tourism industry ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญต่างๆ ของการท่องเที่ยว คุณลักษณะเฉพาะขององค์ประกอบแต่ละตัว
3. The dimensions of tourism and issues of measurement ขอบข่ายความรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ รูปแบบและตัวกำหนดอุปสงค์ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว การใช้และการจัดการสารสนเทศ
4. The significance and impact of tourism ศึกษาผลประโยชน์และมูลค่าเชิงเศรษฐศาสตร์ของการท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบทางการท่องเที่ยวจากการดำเนินการ
5. The marketing of tourism การประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางการตลาดไปสู่การท่องเที่ยว
6. Tourism planning and management การวางแผนแหล่งท่องเที่ยว การร่วมมือการจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยวกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
7. Policy and management in tourism ศึกษานโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว

นอกจากนี้ Weaver and Lawton (2002: 15) ยังได้เสนอสาระที่สำคัญพร้อมทั้งยกตัวอย่างการนำไปใช้ศึกษาทางด้านท่องเที่ยวศึกษาที่อยู่บนฐานของความสัมพันธ์แบบสหวิทยาการของศาสตร์ต่างๆ ดังนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์แบบสหวิทยาการของศาสตร์ต่างๆ ในการศึกษาการท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้นสาระสำคัญของการท่องเที่ยวอาจนำมาบูรณาการเป็นสาระการเรียนรู้ในบริบทที่แตกต่างกันไป เช่น การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวทางกายภาพ อาจต้องบูรณาการสาระของภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เกษตรกรรม และการจัดการธุรกิจ เป็นต้น

นอกจากนี้ Leiper (1997: 22) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการสร้างความเข้าใจในระบบการท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาทางด้านการจัดการการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามตัวองค์ความรู้ตามลำพังคงไม่อาจสร้างความเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่สมบูรณ์ได้ คงต้องอาศัย การสร้างหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินในบริบทที่ช่วยส่งเสริมและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

รูปแบบหลักสูตรระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว

รูปแบบหลักสูตรในประเทศไทย

หลักสูตรระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยวในประเทศไทยในปัจจุบันมีเปิดทำการเรียนการสอนทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเพียงไม่กี่แห่ง โดยทุกหลักสูตรก็จะมีเนื้อหาทางการจัดการมากน้อยตามจุดมุ่งหมายของแต่ละหลักสูตร ซึ่งสามารถแบ่งหลักสูตรออกเป็นกลุ่มปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (Master's of Arts) บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (Master 's of Business Administration) และวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (Master's of Science) ทั้งนี้ชื่อสาขาวิชาและความเป็นเฉพาะทางก็มีความแตกต่างกัน ได้แก่ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม สาขาการจัดการมรดกทางสถาปัตยกรรมกับการท่องเที่ยว การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งสองสาขาหลังเป็นหลักสูตรกลุ่มศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ตามลำดับ ที่มีได้มุ่งเน้นในทางการจัดการในเชิงธุรกิจเพียงอย่างเดียว

การกำหนดรายละเอียดและเนื้อหาสาระของหลักสูตรระดับปริญญาโททางการจัดการการท่องเที่ยวโดยทั่วไปก็จะให้ศึกษาวิชาบังคับ และวิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน โดยในบางหลักสูตรได้กำหนดให้ผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานทางการท่องเที่ยวมาก่อนอาจต้องศึกษาวิชาพื้นฐาน

ทางการท่องเที่ยวหรือวิชาที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมโดยไม่นับหน่วยกิต

ตัวอย่างรูปแบบและลักษณะ โครงสร้างของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของ ประเทศไทยที่เปิดสอนสาขานี้เมื่อปีการศึกษา พ.ศ. 2542 (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546)

จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต มีให้ศึกษา 2 แผน คือ แผน ก แบบทำวิทยานิพนธ์ และ แผน ข แบบศึกษาค้นคว้าอิสระ

แผน ก แบบศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 39 หน่วยกิต แบ่งเป็นรายวิชาที่ต้อง ศึกษา 27 หน่วยกิต วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต

1. รายวิชาที่ต้องศึกษา แบ่งเป็น

รายวิชาบังคับ 15 หน่วยกิต ดังนี้

008751 การวางแผนพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	3 หน่วยกิต
008752 การตลาดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008753 การวิจัยอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008754 การจัดการทรัพยากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008759 สัมมนาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต

รายวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต ดังนี้

008712 ศิลปวัฒนธรรมล้านนา	3 หน่วยกิต
008714 ศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรมของล้านนา	3 หน่วยกิต
008761 ผลกระทบของการท่องเที่ยวและการจัดการคุณภาพทรัพยากร	3 หน่วยกิต
008762 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3 หน่วยกิต
008763 การจัดทำโครงการธุรกิจท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008764 การจัดการนำเที่ยวแบบเดินป่า	3 หน่วยกิต

008765 การจัดการธุรกิจนำเที่ยว	3 หน่วยกิต
008766 การจัดการด้านการประชุมและการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล	3 หน่วยกิต
008767 การจัดการอาหารและเครื่องดื่ม	3 หน่วยกิต
008768 การจัดการฝ่ายห้องพัก	3 หน่วยกิต
008769 การโรงแรมระหว่างประเทศ	3 หน่วยกิต
008770 การเงินและการควบคุมธุรกิจ โรงแรม	3 หน่วยกิต
008771 อุตสาหกรรมการบิน	3 หน่วยกิต
008772 พฤติกรรมการซื้อของนักท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008773 ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008774 หัวข้อพิเศษด้านการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต

2. วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต

แผน ข แบบศึกษารายวิชาและการค้นคว้าแบบอิสระ จำนวน 39 หน่วยกิต แบ่งเป็น
รายวิชาที่ต้องศึกษา 36 หน่วยกิต การค้นคว้าแบบอิสระ 3 หน่วยกิต

1. รายวิชาที่ต้องศึกษา แบ่งเป็น

รายวิชาบังคับ 15 หน่วยกิต ดังนี้

008751 การวางแผนพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	3 หน่วยกิต
008752 การตลาดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008753 การวิจัยอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008754 การจัดการทรัพยากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008759 สัมมนาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต

รายวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต ดังนี้

008712 ศิลปวัฒนธรรมล้านนา	3 หน่วยกิต
008714 ศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรมของล้านนา	3 หน่วยกิต

008761 ผลกระทบของการท่องเที่ยวและการจัดการคุณภาพทรัพยากร	3 หน่วยกิต
008762 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3 หน่วยกิต
008763 การจัดทำโครงการธุรกิจท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008764 การจัดการนำเที่ยวแบบเดินป่า	3 หน่วยกิต
008765 การจัดการธุรกิจนำเที่ยว	3 หน่วยกิต
008766 การจัดการด้านการประชุมและการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล	3 หน่วยกิต
008767 การจัดการอาหารและเครื่องดื่ม	3 หน่วยกิต
008768 การจัดการฝ่ายห้องพัก	3 หน่วยกิต
008769 การโรงแรมระหว่างประเทศ	3 หน่วยกิต
008770 การเงินและการควบคุมธุรกิจ โรงแรม	3 หน่วยกิต
008772 พฤติกรรมการซื้อของนักท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008773 ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
008774 หัวข้อพิเศษด้านการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	3 หน่วยกิต
2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ	3 หน่วยกิต

รูปแบบหลักสูตรในต่างประเทศ

หลักสูตรระดับปริญญาโททางด้านการท่องเที่ยวในต่างประเทศมีมากมายโดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งหลักสูตรส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาทางด้านจัดการการท่องเที่ยวอยู่ด้วย หลักสูตรต่าง ๆ ได้แก่ Master's of Arts in Tourism management, Master of Management in Tourism, Master of Science in Tourism Management, Master of Tourism Management, Master's of Business Administration in Tourism Management ทั้งนี้มีหลักสูตรปริญญาโททางด้านการท่องเที่ยวที่อยู่ในอันดับต้นๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย เช่น หลักสูตร Master of Science in Hospitality and Tourism Management ของมหาวิทยาลัย Purdue หลักสูตร Master's of Arts in Tourism Management ของมหาวิทยาลัย Westminster หลักสูตร Master of Tourism Management ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งซิดนีย์ เป็นต้น (World Tourism Organization, 1992; Purdue University, 2004; Westminster University, 2004; University of Technology-Sydney, 2004)

ตัวอย่างรูปแบบและลักษณะโครงสร้างของหลักสูตร Master of Tourism Management
ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งซิดนีย์ (University of Technology-Sydney, 2004)

จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต โดยศึกษาแบบแผน ข คือ
ลงทะเบียนเรียนรายวิชาและศึกษาค้นคว้าอิสระเป็น โครงการปริญญาโท (Master's Project)

ศึกษารายวิชาและการค้นคว้าแบบอิสระ จำนวน 72 หน่วยกิต แบ่งเป็นรายวิชาที่ต้องศึกษา
66 หน่วยกิต การค้นคว้าแบบอิสระ 6 หน่วยกิต

1. รายวิชาที่ต้องศึกษา แบ่งเป็น

รายวิชาบังคับ 48 หน่วยกิต ดังนี้

27700 Sustainable Tourism Management	6 หน่วยกิต
27705 Introduction to Tourism Systems	6 หน่วยกิต
27706 Managing Tourism Services	6 หน่วยกิต
27707 Applied Research Methods	6 หน่วยกิต
27708 Destinations in Tourism Systems	6 หน่วยกิต
27767 Tourism Behavior	6 หน่วยกิต
27770 Project Preparation	6 หน่วยกิต
27807 Tourism Marketing	6 หน่วยกิต

รายวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

ให้ศึกษารายวิชาที่เปิดสอนในสาขาวิชาการใช้เวลาวาง กิฬา และการท่องเที่ยว หรือ
จากสาขาวิชาอื่นในคณะบริหารธุรกิจและคณะอื่น ทั้งนี้ รายวิชาใดๆ ที่ลงทะเบียนเรียนนอก
สาขาวิชาการใช้เวลาวาง กิฬา และการท่องเที่ยวต้องได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการหลักสูตรก่อน

2. Master's Project

6 หน่วยกิต

การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว

การศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกชั้นปริญญาในประเทศไทยจะยึดโครงสร้างหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) สำหรับใช้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรทุกสาขาวิชาของปริญญา มหบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเพื่อประโยชน์ในการรักษา มาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและการรับรองวิทยฐานะ และเพื่อให้การบริหารงานด้าน วิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ใช้ทั้งกับหลักสูตรใหม่และหลักสูตรเก่าที่จะปรับปรุง ใหม่ด้วย ซึ่งสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรปริญญาโท มีดังนี้

1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนา การศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและ มาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหา ความรู้ใหม่ได้อย่างมีอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์จร โลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและ จรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ

2. หลักสูตรปริญญาโท ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่ง การศึกษาเป็น 2 แผน คือ

2.1 แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ มี 2 แบบ ดังนี้

- แบบ ก 1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มเติมขึ้น ก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

- แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษางาน รายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

2.2 แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

3. การคิดหน่วยกิต

รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย ที่ใช้เวลาทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

การค้นคว้าอิสระ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

วิทยานิพนธ์ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

4. เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา

แผน ก แบบ ก 1 เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือ

สิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

แผน ก แบบ ก 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยได้ไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า พร้อมทั้งเสนอวิทยานิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษาแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

แผน ข ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยได้ไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและ/หรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

5. การพัฒนาหลักสูตร

ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี และการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี

จากสาระสำคัญในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานเชิงโครงสร้างหลักสูตรที่ทุกสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในประเทศไทยต้องใช้เป็นเกณฑ์ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรทั้งเก่าและใหม่ ฉะนั้นหลักสูตรระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยวที่จะทำการพัฒนาหรือปรับปรุงจึงต้องใช้ความตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวด้วย

การเรียนการสอนระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว

การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นเรื่องของการให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ได้ การเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นไปที่ตัวผู้เรียน (student-centred) มากกว่าผู้สอน (teacher-centred) และเน้นกระบวนการเรียนการสอน (process-oriented) มากกว่าเนื้อหาเพียงอย่างเดียว (content-oriented) (อดุลย์, 2541: 10-19)

วิธีการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ การเลือกรูปแบบสำหรับการศึกษาในระดับ
บัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะในระดับปริญญาโทที่มุ่งเน้นวิธีการ กระบวนการค้นหาความรู้ และ
พัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเน้นพัฒนาที่ตัวผู้เรียนเป็นหลักหรือที่เรียกว่าเน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง ซึ่ง ไพฑูรย์ (2543: 18-19) ได้กล่าวไว้ว่า “การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้
เป็นกระบวนการเรียนที่ผู้สอนจัดสภาพการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนด
จุดมุ่งหมาย กำหนดวิธีการสร้างองค์ความรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง”

นอกจากนี้ ไพฑูรย์ (2543: 32-50) ได้แนะนำรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลางสำคัญที่ควรประกอบด้วยการสอนที่เน้นการวิจัยและการสอนอื่นๆ ผสมผสานกัน
สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ (research-based approach) หมายถึง การสอนเนื้อหาวิชา เรื่องราว กระบวนการ ทักษะต่างๆ โดยใช้รูปแบบการเรียน
การสอนชนิดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาหรือสิ่งต่างๆ โดยอาศัยพื้นฐานจากกระบวนการวิจัย
ที่ใช้แสวงหาความรู้เป็นวิธีสอน

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (self-directed approach)
หมายถึง การเรียนที่ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่มาจากความต้องการของตนเอง มีแนวทาง
การทำงานและความรับผิดชอบในงานของตนเอง มีการจัดการปฏิบัติตามแผน และการประเมิน
ผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับปัญหาและความจริงในสังคม
(problem-based approach) หมายถึง การศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ
และสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาเพื่อให้ตรงและตอบคำถามที่จะใช้ในการแก้ปัญหา รวมถึงกระบวนการ
ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบทางเลือกใหม่ๆ ในระหว่างกระบวนการแก้ปัญหา

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ (critical-based approach) หมายถึง การเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างความรู้และ
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ พิจารณาความรู้และเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผล ถูกต้อง

สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ เศรษฐกิจปัญหา และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการสร้างผลงานจากการตกผลึกทางปัญญา (crystal-based approach) หมายถึง การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้ ความคิดด้วยตนเอง โดยการรวบรวม ทำความเข้าใจ สรุป และสังเคราะห์จากการศึกษาด้วยตนเอง

รูปแบบการเรียนการสอนในประเทศไทยในระดับปริญญาโทจะเน้นการเรียนรายวิชาคู่กับการทำวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นส่วนใหญ่ และจะมีรายวิชาที่เป็นวิชาสัมมนาอยู่ด้วย ซึ่งเป็นลักษณะหลักสูตร และการเรียนการสอนของประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ของประเทศไทยยังคงเน้นการบรรยายจากผู้สอน ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้กรณีศึกษา (case study) เป็นประเด็นในการเรียนการสอนเพื่อฝึกให้ผู้เรียน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และอภิปราย ส่วนในยุโรปตะวันตก โดยเฉพาะที่สหราชอาณาจักรจะใช้การศึกษาที่ทำการวิจัยเป็นส่วนใหญ่และไม่ต้องศึกษารายวิชา แต่ถ้าเป็นหลักสูตรที่มีการเรียนรายวิชา (course work) และทำวิทยานิพนธ์ซึ่งก็มีน้อยนั้น การเรียนการสอนในรายวิชาจะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการสัมมนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิจัย การสาธิต การเสนอสาระเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ (วินัย, 2543; ธนุ, 2544; อุดลย์, 2540; วิจิตร: 2534)

ตัวอย่างการเรียนการสอนของหลักสูตร Master of Science in Tourism and Hospitality Management ที่มหาวิทยาลัย Bournemouth ในสหราชอาณาจักรที่จัดหลักสูตรแบบให้ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ด้วยเป้าหมายของการเรียนการสอน คือ ให้ผู้ที่จบการศึกษาผู้ซึ่งจะเป็นผู้จัดการผู้บริหารในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีทักษะการวิเคราะห์และแนวคิดรวบยอดในการจัดการ ตลอดจนความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีการเรียนการสอนดังนี้ (QAA for HE, 2001; Tourism Masters Framework, 2004)

1. การบรรยายและการสาธิตใช้เพื่อเป็นการเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียน
2. การสัมมนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยการอภิปรายระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้สอน
3. การฝึกทำโครงการกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทั้งด้านปัจเจกบุคคลและกลุ่มสัมพันธ์

4. การสอนที่ใช้โปรแกรมหรือรูปแบบการวิจัยเป็นตัวสนับสนุน

การประเมินผลการเรียนการสอนระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว

ในการศึกษาทุกระดับชั้น การทราบถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ แม้แต่การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาก็เช่นกัน การประเมินผลการเรียนรู้ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะหลักสูตรที่ยังกำหนดให้มีรายวิชาที่ต้องศึกษาร่วมกับการทำวิทยานิพนธ์ หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระ

การเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ในแต่ละหลักสูตรจะมีการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรแตกต่างกันไป โครงสร้างรายวิชาจะสอดคล้องกับเป้าหมาย ในด้านกระบวนการเรียนการสอนจะต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์รายวิชาให้ชัดเจน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผลการเรียนการสอนจะบรรลุผลเพียงใดต้องอาศัยการประเมินผลเป็นตัวบ่งชี้ (ศุภวัลย์, 2541) การประเมินผลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และยังช่วยให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน (ศิริชัย, 2543)

การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพต้องสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในปัจจุบันได้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้วิธีการประเมินต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ที่จัดควบคู่กับการสอน ซึ่งทั้ง ศิริชัย (2546) และ ศุภวัลย์ (2541) ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่สามารถนำมาใช้ได้ คือ การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. เป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆ ของผู้เรียนในสภาพที่สอดคล้องกับความเป็นจริง การวัดเพื่อประเมินจะวัดจากสิ่งที่คุณเรียนกระทำจริง เขียนจริง ทดลองจริง
2. เป็นกระบวนการที่เน้นการประเมินภาคปฏิบัติ (performance assessment) โดยสามารถใช้แฟ้มสะสมงานที่สะท้อนความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้เรียน
3. การประเมินภาคปฏิบัติดำเนินการโดยกำหนดคุณภาพของงาน เกณฑ์การประเมินสามารถสร้างได้จากมิติสำคัญ (rubric) ของคุณลักษณะด้านต่างๆ ของผลงาน

4. การประเมินถ้าจะทำการทดสอบจะเน้นที่ภาคปฏิบัติ อาจใช้การสังเกตปฏิบัติจริงของผู้เรียน การวัดจะมุ่งเน้นการนำความรู้ในองค์รวมมาใช้แก้ปัญหาโดยใช้ทักษะการคิดที่ซับซ้อน
5. ผู้เรียนต้องสามารถนำเสนอผลงานของตนต่อสาธารณชนได้

ตัวอย่างการประเมินการเรียนการสอนของรายวิชา TAHM 5003 Tourism Development and Delivery ซึ่งเป็นวิชาระดับปริญญาโทของ University of New South Wales ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การประเมินรายวิชา TAHM 5003 Tourism Development and Delivery

ประเด็นการประเมิน	ค่าน้ำหนัก	กลุ่มการทำงาน
วิเคราะห์เชิงวิพากษ์บทความจากวารสาร	ร้อยละ 10	งานเดี่ยว
ทดสอบกลางภาค	ร้อยละ 10	งานเดี่ยว
เขียนบทความ	ร้อยละ 25	งานเดี่ยว
การนำเสนองานอภิปราย	ร้อยละ 20	งานกลุ่ม 3 คน
ทดสอบปลายภาค	ร้อยละ 35	-

มิตินิการประเมินรายวิชา TAHM 5003 Tourism Development and Delivery

85+ (HD) งานมีความโดดเด่นและแสดงถึงความสามารถได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์รายวิชา มีพัฒนาการและศักยภาพอย่างยอดเยี่ยมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนสามารถนำความรู้และแนวคิดต่างๆ ไปประยุกต์ได้ งานแต่ละชิ้นครอบคลุมจุดมุ่งหมายของงาน และในชิ้นงานแสดงถึงกระบวนการไตร่ตรอง นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ สามารถตอบทุกคำถามได้อย่างชัดเจนตรงประเด็น และแสดงออกทางความคิดได้อย่างคล่องแคล่ว

75-84 (DN) งานอยู่ในระดับดีมากและแสดงถึงความสามารถในระดับสูงได้ตามวัตถุประสงค์รายวิชา มีพัฒนาการและศักยภาพอย่างมากในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจน

สามารถนำความรู้และแนวคิดต่างๆ ไปประยุกต์ได้ งานแต่ละชิ้นครอบคลุมจุดมุ่งหมายหลักๆ ของงาน และในชิ้นงานแสดงถึงกระบวนการไตร่ตรอง มีแนวคิดใหม่ๆ สามารถตอบคำถามได้ และแสดงออกทางความคิดได้อย่างชัดเจน

65-74 (CR) งานอยู่ในระดับดีและแสดงถึงความสามารถได้ตามวัตถุประสงค์รายวิชา แต่ขาดประเด็นที่ลุ่มลึกไปบ้าง มีความพยายามอย่างดีในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนสามารถนำความรู้และแนวคิดต่างๆ ไปประยุกต์ได้ แต่มีข้อจำกัดบ้างในบางประเด็น งานแต่ละชิ้นครอบคลุมจุดมุ่งหมายส่วนใหญ่ของงาน และในชิ้นงานแสดงถึงว่ามีกระบวนการไตร่ตรองบ้าง ในการตอบคำถามได้แสดงความสามารถที่มีความพยายามในการหาเหตุผลมาสนับสนุนในการตอบ แสดงออกทางความคิดได้แต่อาจไม่ลุ่มลึกบ้างในบางประเด็น

50-64 (PS) งานอยู่ในระดับพอใช้และแสดงถึงความสามารถได้ในบางส่วนตามวัตถุประสงค์รายวิชา แต่อาจมีความสับสนในบางประเด็น มีความพยายามในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำความรู้และแนวคิดต่างๆ ไปประยุกต์ได้อย่างไม่ลึกซึ้ง งานแต่ละชิ้นมีข้อผิดพลาดไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของงานบ้าง ในชิ้นงานแสดงถึงว่ามีกระบวนการไตร่ตรองน้อย มีข้อจำกัดในการตอบคำถาม การแสดงออกทางความคิดมีข้อสับสนบางประเด็น

40-49 (FL) งานอยู่ในระดับไม่น่าพอใจและแสดงถึงความสามารถได้เฉพาะบางส่วนของวัตถุประสงค์รายวิชา แต่มีความเข้าใจผิดในแนวคิดสำคัญๆ มีความพยายามน้อยหรือไม่มีเลยในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำความรู้และแนวคิดต่างๆ ไปประยุกต์ได้น้อย ในชิ้นงานแสดงถึงว่าไม่มีกระบวนการไตร่ตรองเลย มีข้อจำกัดในเรื่องการตอบคำถามอย่างมาก การแสดงออกทางความคิดไม่ดีและไร้ทิศทาง

30-39 (FL) มีช่องว่างระหว่างความรู้ที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์รายวิชา มีความสับสนอย่างมากในหลายประเด็น ไม่มีความสามารถในการนำความรู้และแนวคิดต่างๆ ไปประยุกต์ได้เลย ในชิ้นงานแสดงถึงว่าไม่มีกระบวนการไตร่ตรองเลย ไม่มีความเป็นไปได้ในการตอบคำถาม ความสามารถและโครงสร้างแนวคิดเพื่อแสดงออกทางความคิดไม่เพียงพอ

น้อยกว่า 30 (FL) งานอยู่ในระดับแย่มาก ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์รายวิชาได้เลย และแสดงความสับสนอย่างมากในทุกชิ้นงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ตระการ (2545) ได้พัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลของโรงเรียนนายเรืออากาศ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลของโรงเรียนนายเรืออากาศให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพอากาศและแนวโน้มการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิศวกรรมเครื่องกล ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลของโรงเรียนนายเรืออากาศควรมีลักษณะที่เน้นการปฏิบัติจริงควบคู่ไปกับการเรียนการสอนภาคทฤษฎี มีการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรายวิชาต่างๆ นำพื้นฐานการออกแบบในลักษณะการทำโครงการมาประยุกต์ในการเรียนการสอนและให้มีการผสมผสานการเรียนรู้จากปัญหาเข้าไปในหลักสูตร ให้ผู้เรียนมีทักษะในการติดต่อสื่อสารและมีทักษะในการทำงานเป็นทีม จัดรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในลักษณะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ความสำคัญกับศาสตร์ทางด้านเครื่องกล อิเล็กทรอนิกส์ และให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเชิงบริบทรวมของมุมมองทางวิศวกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคม 2) ในการพัฒนาหลักสูตรต้องกำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับกรอบรูปแบบหลักสูตรตามข้อหนึ่ง และนำไปสู่การกำหนดความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่ต้องการ ภาระการเรียนรู้ของผู้เรียน รายวิชาต่างๆ ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียน และสังเขปรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร โดยสิ่งเหล่านี้ต้องสอดคล้องกันด้วย และ 3) ในการบริหารหลักสูตรอุปสรรคที่สำคัญ คือ ความพร้อมของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สำหรับการประเมินผลคุณภาพหลักสูตรมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี มีความสอดคล้องกันระหว่างกรอบรูปแบบหลักสูตรที่ได้จากข้อหนึ่ง กับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่ต้องการ ภาระการเรียนรู้ของผู้เรียน รายวิชาต่างๆ ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียน และสังเขปรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร

ชลทิษา (2536) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตร: ศึกษาเฉพาะกรณีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารหลักสูตรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2) ศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัย

ภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตร 3) สำรวจจุดปะทะสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและภายนอกกับระบบการบริหารหลักสูตร 4) จำแนกประเภทของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตร ของสถาบันมากที่สุด คือ งบประมาณ และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรมากที่สุด คือ ภาวะสมองไหล เมื่อจำแนกประเภทปัจจัยภายใน 6 ด้าน คือ 1)บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร 2) การสอน 3) ปรัชญาสู่การบริหาร 4) การจัดการกับข้อมูล อาคารสถานที่ และภาพพจน์ 5) ความยุติธรรมในการบริหาร 6) ความร่วมมือเพื่อจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา และปัจจัยภายนอก 5 ด้าน คือ 1) กฎ ระเบียบ ค่านิยม ซึ่งสัมพันธ์กับแหล่งเงินทุนสนับสนุน 2) สภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคมกับโอกาส และการแข่งขันของบัณฑิตในการประกอบอาชีพ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งเงินงบประมาณกับความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และความต้องการของตลาดแรงงาน 4) ความร่วมมือกับต่างสถาบันและปัญหาระเบียบราชการ 5) ภาวะสมองไหลจากระบบราชการ ผู้วิจัยได้อภิปรายข้อค้นพบโดยคำนึงถึงหลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

กาญจนา (2535) ได้วิเคราะห์หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหابัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหابัณฑิต และศึกษาความคิดของอาจารย์ นิสิต มหาบัณฑิตเกี่ยวกับหลักสูตร และความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะของมหาบัณฑิตด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ นิสิต มหาบัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรส่วนใหญ่มีความเหมาะสมดีแล้ว แต่มีจำนวนหน่วยกิตและเนื้อหาวิชาในหมวดวิชาบังคับที่สองนั้นมากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ เนื้อหาวิชาส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องต่อความเป็นจริงในสังคม และความต้องการของท้องถิ่น นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ และทุกรายวิชาเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานค่อนข้างมาก ส่วนวิชาที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ค่อนข้างน้อยคือ วิชาการขนส่ง และวิชาปฏิบัติงานวางแผน สำหรับปัญหาด้านการเรียนการสอนเห็นว่า ห้องสมุดมีปริมาณเอกสาร หนังสือตำรา ค่อนข้างน้อย และด้านอาคารสถานที่เรียนไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของมหาบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความสามารถในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้บังคับบัญชาประเมินว่า มหาบัณฑิตมีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงกว่ามหาบัณฑิตประเมินตนเอง โดยเฉพาะในด้านมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพ ความใฝ่รู้และความสามารถในการทำงาน

เสาวนีย์ (2539) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยทางการศึกษาพยาบาล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียน การสอนแบบเน้นวิจัยทางการศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษากลุ่มทดลอง มีผลการเรียนการใฝ่รู้สูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) นักศึกษากลุ่มทดลองมีผลการเรียน เจตคติต่อการวิจัย ทักษะการทำวิจัยและการใฝ่รู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) นักศึกษากลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการวิจัยหลังการทดลองและระยะคิดตามผลไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่พบความแตกต่างทางสถิติของผลการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการวิจัยและการใฝ่รู้หาหลังการทดลองกับระยะคิดตามผล จากการศึกษาครั้งนี้แสดงว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยทางการศึกษาพยาบาล สามารถพัฒนาผลการเรียน ความใฝ่รู้เจตคติต่อการวิจัยและทักษะในการทำวิจัยของนักศึกษาพยาบาลและนักศึกษาพยาบาลจะสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณถ้าได้รับการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยอย่างต่อเนื่อง

สุปราณี (2535) ได้วิเคราะห์วิธีการประเมินผลการเรียน ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีการประเมินผลการเรียนของอาจารย์ผู้สอนในบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิเคราะห์พบว่า 1) เกรดที่อาจารย์ผู้สอนประเมินในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล อยู่ในเกรดระดับสูง คือ A B+ และ B 2) เครื่องมือที่ผู้สอนใช้ในการวัดผลผู้เรียน ในแต่ละประเภทวิชามี ความแตกต่างกัน เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการเรียนแต่ละรายวิชาแตกต่างกันดังนี้ 2.1 รายวิชาที่มีลักษณะบรรยาย ผู้สอนใช้แบบทดสอบและรายงาน 2.2 รายวิชาที่มีลักษณะปฏิบัติการ ผู้สอนใช้แบบทดสอบปฏิบัติการ และรายงาน 2.3 รายวิชา ที่มีลักษณะสัมมนา ผู้สอนใช้แบบสังเกตการมีส่วนร่วม อภิปรายในประเด็นที่นำเสนอในชั้นเรียนและรายงาน 2.4 รายวิชาที่มีลักษณะฝึกภาคสนาม ผู้สอนใช้รายงานการปฏิบัติ งานหรือรายงานสรุปสิ่งที่ได้รับจากการฝึกภาคสนาม 3) วิธีการประเมินผลรายวิชา ผู้สอนประเมินผลจากคะแนนแบบทดสอบ คะแนนรายงาน รวมทั้งพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การมีส่วนร่วมมือ การตัดเกรดผู้สอนตัดเกรดโดยมีรูปแบบในการตัดเกรดด้วยวิธีการอิงกลุ่ม และอิงเกณฑ์ร่วมกับอิงกลุ่ม วิธีการกำหนดเกณฑ์ผู้สอนกำหนดคะแนนและเกณฑ์เป็นเปอร์เซ็นต์ ผู้สอนบางท่านไม่มีรูปแบบในการตัดเกรด มีวิธีการให้เกรดตามดุลพินิจของผู้สอนจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในเชิงวิชาการ

นิยูทธ์ (2543) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการหลักสูตร บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตในประเทศไทย วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตในประเทศไทย และพัฒนากลยุทธ์การจัดการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยรัฐมีความพร้อมทั้งคณาจารย์ อาคารสถานที่ และงบประมาณมีความได้เปรียบทางด้านทุน จำนวนนักศึกษาไม่ลดลง ภาพจน์มหาวิทยาลัยค่อนข้างดี แต่คณาจารย์ผู้สอนขาดประสบการณ์ด้านธุรกิจโดยตรง และใช้ตำรากรณีศึกษาจากต่างประเทศเป็นหลัก ส่วนสภาพการจัดการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเอกชนมีต้นทุนต่อหน่วยค่อนข้างสูงขึ้น เพราะมีจำนวนนักศึกษาลดน้อยลง ขาดแคลนคณาจารย์ประจำ มีการใช้กลยุทธ์การตลาดมากขึ้น กลยุทธ์การจัดการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตในประเทศไทยโดยทั่วไป ควรจะใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบรักษาเสถียรภาพ กลยุทธ์ระดับการแข่งขันควรพยายามเพิ่มจำนวนนักศึกษามากขึ้นและให้มีการใช้อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกร่วมกันอย่างเต็มที่เพื่อให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำ ควรเน้นสร้างภาพจน์ของหลักสูตรเพื่อให้เกิดความแตกต่าง ควรจะมุ่งเน้นเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่มีที่ทำงานหรือที่พักใกล้สถาบันการศึกษา กลยุทธ์ระดับหน้าที่ควรใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก ควรเพิ่มรายได้อื่นๆ เช่น จัดสัมมนาทางวิชาการ การฝึกอบรม ที่ปรึกษาทางธุรกิจ ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญทางธุรกิจมาร่วมสอนมากขึ้น ควรร่วมกันพัฒนากรณีศึกษาของไทยเพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น ควรมีการพัฒนาและวิจัยหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต อย่างจริงจังและต่อเนื่องสำหรับกลยุทธ์โดยเฉพาะของมหาวิทยาลัย ของรัฐ ควรพัฒนาคณาจารย์ประจำ และเน้นคุณภาพของมหาวิทยาลัย ส่วนกลยุทธ์โดยเฉพาะของมหาวิทยาลัยของเอกชนควรเน้นการตลาดเชิงรุกทั้ง ระดับมหาวิทยาลัยและหลักสูตร ใช้กลยุทธ์สถานที่ตั้งเป็นหลัก เน้นการให้บริการ ของเจ้าหน้าที่แก่นักศึกษาเพิ่มและพัฒนา คณาจารย์ประจำ ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยคือ ควรจะมีการร่วมกันระหว่างหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตและองค์กรธุรกิจให้มากยิ่งขึ้น ควรจะมีการร่วมมือกันระหว่าง หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทยและต่างประเทศ

วิลาวัณย์ (2542) ได้ศึกษาแนวโน้มการจัดโปรแกรมนานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า พ.ศ.2543-2552 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มด้านแนวคิด จุดมุ่งหมาย องค์กรประกอบที่สำคัญ การจัดการศึกษา การบริหารงาน และคุณภาพของบัณฑิตของการจัดโปรแกรมนานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยพบว่า ด้านแนวคิด มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ โดยต้องมีทิศทาง กลุ่มเป้าหมาย และแนวทางการควบคุมคุณภาพที่ชัดเจน ด้านจุดมุ่งหมาย มุ่งพัฒนาและยกระดับบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาไทยให้สู่มาตรฐานสากลให้ผู้เรียนมีความสามารถในเชิงวิชาการเทียบเคียงกับนานาชาติ เปิดสู่ความเป็นสากล และสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกไร้พรมแดนได้ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และวิชาการด้านการวิจัย เพื่อให้คนไทยมีบทบาทในนานาชาติ รวมทั้งลดอัตราคนไทยไปศึกษาในต่างประเทศ ด้านองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้เรียนและผู้สอนจากนานาชาติ หลักสูตรมีมาตรฐานสากล ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนการสอน เช่น ภาษาอังกฤษ กิจกรรม บรรยากาศ และการบริหารจัดการเป็นนานาชาติ ด้านการจัดการศึกษาพบว่า หลักสูตรต้องมีการพัฒนาสม่ำเสมอสนองต่อความต้องการของผู้เรียน มีลักษณะสหวิทยาการ มุ่งให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จากหลายแห่ง ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากขึ้น ผู้สอนต้องมีความเชี่ยวชาญในสาขา ใช้ภาษาอังกฤษได้ดี มีคุณวุฒิปริญญาเอกจากสถาบันที่ได้รับการยอมรับ มีโลกทัศน์กว้าง รู้ความเป็นไปของนานาชาติ ระบบการศึกษามีความยืดหยุ่น การสอนมีหลายรูปแบบ เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ใช้เกณฑ์การคัดเลือกที่เป็นมาตรฐานสากลโดยเน้นการสัมภาษณ์ การวัดและประเมินผลหลายรูปแบบ การบริหารงานด้านงบประมาณ บุคลากร และอาคารสถานที่ เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในสถาบันอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว คุณภาพของบัณฑิตมุ่งให้มีความรู้เชิงวิชาการเทียบเท่านานาชาติ โลกทัศน์กว้าง ปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ ทำงานระดับนานาชาติได้ และสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศได้ดี โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

จำริญรัตน์ (2542) ได้ศึกษาการพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยเอกชน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย เอกชนผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย เอกชน ได้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านวิชาการที่พึงประสงค์อยู่ในระดับต่างๆ จำนวน 194 ดัชนีดังนี้ 1) ดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านปัจจัยนำเข้า : ด้านนักศึกษามีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 19 ดัชนี และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ดัชนี ด้านอาจารย์ มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพ อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 1 ดัชนี และอยู่ในระดับดี จำนวน 26 ดัชนี ด้านหลักสูตร มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 8 ดัชนี และอยู่ในระดับดี จำนวน 20 ดัชนี ด้านทรัพยากรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสนับสนุนการเรียน การสอน มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 13 ดัชนี ด้านอาคารสถานที่ที่มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพ อยู่ในระดับดี จำนวน 19 ดัชนี 2) ดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านกระบวนการผลิต : ด้านการเรียนการสอน

มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพ อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 5 ดัชนี และอยู่ในระดับดีจำนวน 15 ดัชนี ด้านการวิจัยมีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 9 ดัชนี ด้านการรักษามาตรฐาน มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 21 ดัชนี ด้านการบริหารจัดการและการควบคุมคุณภาพมีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 2 ดัชนี และอยู่ในระดับดี จำนวน 11 ดัชนี 3) ดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านผลผลิต : ด้านพุทธิพิสัยมีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 5 ดัชนี ด้านจิตพิสัย มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 13 ดัชนี ด้านทักษะการปฏิบัติมีดัชนีบ่งชี้คุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 6 ดัชนี

งานวิจัยต่างประเทศ

Fahnbulleh (2004) ได้ศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและการนิเทศของมหาวิทยาลัยบอลเสตท การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและการนิเทศที่มีต่อประสบการณ์วิชาชีพและสังคมของหลักสูตรปริญญาเอกในภาควิชาภาวะผู้นำทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยบอลเสตทระหว่างปี ค.ศ. 1987-2002 ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและการนิเทศของมหาวิทยาลัยบอลเสตทมีความสมบูรณ์เพียงพอในการเตรียมบัณฑิตให้เป็นนักวิชาการและวิชาชีพ หลักสูตรมีความยืดหยุ่นที่จะนำไปสู่การประกอบวิชาชีพที่หลากหลายได้ การพัฒนาหลักสูตรควรเพิ่มประสบการณ์โดยการปฏิบัติ โดยการฝึกงาน การมีคณินเทศและการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อน

Hung-Sheng (2003) ได้ศึกษาวิธีการเรียนรู้และลักษณะของบุคลิกภาพของนักศึกษาสาขาอุตสาหกรรมบริการในไต้หวันและสหรัฐอเมริกา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบวิธีการเรียน และลักษณะของบุคลิกภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาอุตสาหกรรมบริการในไต้หวันและสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ทั้งนักศึกษาชาวไต้หวันและชาวอเมริกันมีบุคลิกลักษณะค่อนข้างเป็นคนที่สนใจสิ่งรอบตัว รับรู้สัมผัสได้ง่าย เข้าใจผู้อื่น และกล้าตัดสินใจ แต่วิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาชาวไต้หวันค่อนข้างจะเป็นผู้รอรับความรู้ซึ่งต่างจากนักศึกษาชาวอเมริกันที่มีวิธีการเรียนแบบช่วยเหลือตนเอง ค้นหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่า

Poock and Love (2001) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารอุดมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาแรกของ ค.ศ. 1995 ถึง

ภาคการศึกษาแรกของปีการศึกษาถัดไป การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนปริญญาเอกสาขาการบริหารอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร และปัจจัยด้านการสนับสนุนอื่นๆ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มหาวิทยาลัยอยู่ใกล้บ้าน ความเป็นกันเองของอาจารย์ มีโอกาสที่จะเรียนในตอนเย็น มีโอกาสที่จะทำงานไปด้วย โปรแกรมมีความยืดหยุ่น มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ความหลากหลายของรายวิชาที่เปิดสอน ชื่อเสียงของโปรแกรม ชื่อเสียงของอาจารย์ผู้สอน เวลาที่ใช้ในการเรียนจนจบการศึกษา การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนจากครอบครัว ความสะดวกในการสมัครเข้าเรียนและความสะดวกในการใช้ห้องสมุด

Swaner (2003) ได้ศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อความเข้าใจในหลักสูตรที่จัดโปรแกรมเตรียมความพร้อมความเป็นมืออาชีพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในหลักสูตรที่จัดโปรแกรมเตรียมความพร้อมความเป็นมืออาชีพ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้การเรียนในห้องบรรยายในแง่ของการศึกษาที่มุ่งเน้นทฤษฎี และรับรู้ถึงการฝึกงานว่าเป็นการนำทฤษฎีไปใช้ในการลงมือปฏิบัติจริง ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเรียนทั้งสองรูปแบบแสดงถึงความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดของนักศึกษา บ่อยครั้งที่นักศึกษามองว่าการเรียนรู้ที่ได้รับประสบการณ์ตรง การสังเกต จากห้องบรรยายและการฝึกงานเข้าด้วยกัน รวมทั้งตั้งใจใช้วิธีการเดียวกันนี้ในการพิจารณาทบทวนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน นักศึกษาได้ใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนแบบบูรณาการ สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ได้แก่ ระยะเวลาการศึกษาที่เป็นหลักสูตร 1 ปี